STORTINGET

Representantforslag 21 S

(2026–2027)

fra stortingsrepresentantene Tone Wilhelmsen Trøen, Haagen Poppe, Tage Pettersen og Mahmoud Farahmand

Dokument 8:21 S (2026–2027)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tone Wilhelmsen Trøen, Haagen Poppe, Tage Pettersen og Mahmoud Farahmand om et trygt og sikkert institusjonsbarnevern

Til Stortinget

Bakgrunn

Barn som ikke kan bo hjemme eller i fosterhjem, bor i barnevernsinstitusjoner i Norge. Antall barn i barnevernsinstitusjoner varierer noe over tid. Bufdir oppgir at det ved utgangen av 2025 bodde 1 000 barn og unge i barnevernsinstitusjon. Det er hovedsakelig ungdom over 13 år som bor i institusjon. Åtte prosent av barn i institusjon er under 13 år. De siste årene har det særlig vært en økning i akuttinstitusjoner i barnevernet.

Det er vanskelig å anslå eksakt hvor mange barnevernsinstitusjoner som finnes i Norge, fordi institusjonene er ulikt organisert og fragmentert. Stene-utvalget (jf. rapporten Omsorg og ansvar – Styring og organisering til barnas beste, 1. oktober 2025) beskriver at noen består av kun én avdeling, mens andre har flere. Ofte brukes begrepene institusjon og avdeling om hverandre. Dette gjør at antall institusjoner varierer i ulike kilder. I Barnevernsbarometeret 2024 fra Bufdir opplyser Bufdir at undersøkelsene ble sendt til ledere ved alle barnevernsinstitusjoner; 291 institusjons- og avdelingsledere for totalt 424 institusjonsavdelinger.

Fra 2022 valgte Støre-regjeringen å fase ut de private kommersielle aktørene i institusjonsbarnevernet. Det bidro til at kapasiteten i institusjonsbarnevernet falt. Riksrevisjonen peker på utfasingen av kommersielle som én av årsakene til kapasitetsproblemene. Stene-utvalget slår fast at nedbyggingen av kommersielle tilbud ikke ble erstattet med tilsvarende statlig kapasitet. Konsekvensene ble alvorlige. Barn sto uten den institusjonsplassen de trengte, og ansatte i det lokale barnevernet ble stående med ansvaret når staten ikke klarte å skaffe en plass. Behovet for flere akutte plasseringer har bidratt til at staten har foretatt enkeltkjøp og -plasseringer i stor grad og kostnadene har økt dramatisk.

Ved fremleggelsen av rapporten fra regjeringens eget ekspertutvalg, Stene-utvalget, 1. oktober 2025, var konklusjonen at det ikke er god nok kontroll på kvalitet, kapasitet eller kostnader i institusjonsbarnevernet. Organiseringen er en viktig del av problemet i dagens ordning. Stene-utvalgets mandat var at arbeidet skulle gjennomføres i henhold til utredningsinstruksen, hvor økonomiske, juridiske, administrative og samfunnsmessige konsekvenser av forslagene skulle utredes og konsekvenser synliggjøres i tråd med kravene i Utredningsinstruksen. Forslagsstillerne mener derfor at utvalgets forslag har en kvalitetssikring som innebærer at tiltak og forslag til endringer bør kunne gjennomføres raskt av regjeringen.

Forslagsstillerne viser til at Høyre mener organiseringen av Bufdir og Bufetat må ses i sammenheng med de store utfordringene i institusjonsbarnevernet. I vedtak 960 (2025–2026), fattet ved behandlingen av Prop. 86 L (2025–2026), ba Stortinget regjeringen følge opp Stene-utvalgets anbefalinger om organiseringen av Bufdir og Bufetat innen utgangen av første halvår 2027.

Stene-utvalget anbefaler å skille Bufdir og Bufetat for å sikre tydeligere ansvarsforhold og bedre styring. I dag har Bufdir både ansvar for fagutvikling, regelverk og kontroll, og for å styre etaten som driver og kjøper insti-

tusjonsplasser. Utvalget mener denne rolleblandingen er uheldig. En deling vil styrke Bufdir som fagdirektorat og gi bedre kontroll med kvalitet, kapasitet og kostnader. Forslagsstillerne mener regjeringen ikke følger opp Stortingets vedtak på en tilfredsstillende måte.

I august la a-krimsenteret i Tønsberg frem en rapport etter en hypotese om at kriminelle aktører og nettverk begår arbeidslivskriminalitet ved private barnevernsforetak. Rapporten ser ut til å bestå av overordnede risikovurderinger knyttet til at barn under offentlig omsorg i barnevernsinstitusjoner kan utsettes for utnyttelse, press og rekruttering til kriminalitet.

Forslagsstillerne viser til at Høyre lenge har vært bekymret for at det pressede og fragmenterte institusjonsbarnevernet, med sviktende statlig styring, tilsyn og kontroll, skaper sårbarheter når det gjelder kvalitet. Det er behov for umiddelbare tiltak for å rette disse systemsvakhetene. De siste årenes kapasitetskrise har ført til omfattende bruk av kostbare enkeltkjøp på kort varsel. Det har vært konstante brudd på statens bistandsplikt overfor lokalt barnevern til å sikre institusjonsplassering. Kapasitetskrisen kan ha gjort kvalitetskontrollen mer krevende, og akutte behov for plassering kan ha bidratt til høye kostnader. Det er verken god ressursbruk eller en tilfredsstillende måte å sikre sårbare barn trygg omsorg på.

Forslagsstillerne mener det er behov for betydelige endringer i hvordan institusjonsbarnevernet i Norge er organisert. Noen av endringene vil kreve noe tid, mens andre endringer bør gjennomføres raskt. Det er behov for å gjenvinne kontrollen over kostnadene, kapasiteten og kvaliteten. Barn som trenger omsorg, trygge rammer og helsehjelp i barnevernet, må møte et institusjonsbarnevern som har høye krav til kvalitet og kompetanse, uavhengig av om de bor i en statlig, ideell eller privat drevet institusjon.

Staten har, som eneste kjøper av institusjonsplasser, alle muligheter til å ta sterkere kontroll over pris, kvalitet, kapasitet og kontroll. Likevel brukes ikke denne innkjøpsmakten samlet. Innkjøpsansvaret er i dag delt mellom fem regionale enheter i Bufetat, som ofte konkurrerer med hverandre om plasser hos private leverandører. Dette fører til høyere kostnader, svekket forhandlingsposisjon og liten nasjonal styring av kvalitet og kapasitet. I stedet for å opptre som én profesjonell innkjøper, fremstår staten fragmentert og lite samordnet. I tillegg har Oslo kommune i dag ansvaret for det som ellers er statens ansvar – institusjonsbarnevernet. Det innebærer at også Oslo i realiteten er en sjette innkjøpsregion av institusjonsplasser.

Forslagsstillerne viser til at Høyre mener barnevernet trenger et mangfold av statlige og ideelle/kommersielle aktører, som kan bidra med kompetanse, kapasitet og tilbud som barna trenger, og at staten i langt større grad skal inngå langsiktige anbuds- og rammeavtaler med leverandører. Det gir bedre forutsigbarhet, både for institusjonene og for staten, og gjør det mulig å stille tydelige krav til kvalitet, bemanning og kompetanse, og å kontrollere at kravene blir fulgt. Krav til kvalitet, personellsikkerhet og etterlevelse skal gjelde uansett eierform.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

1. Stortinget ber regjeringen samle alle statlige innkjøp av institusjonsplasser i institusjonsbarnevernet i en nasjonal enhet.
2. Stortinget ber regjeringen innføre en forsterket ordning for barneomsorgsattest i barnevernet. Ordningen må inkludere krav om attest for eiere og ledelse, utvidet kontroll av økonomisk kriminalitet og arbeidslivskriminalitet, krav om årlig fornyelse, samt etablering av digitale løsninger for sikker og effektiv verifisering.
3. Stortinget ber regjeringen innføre nasjonale standarder for og tydelige krav til leverandører i institusjonsbarnevernet.
4. Stortinget ber regjeringen inngå langsiktige anbuds- og rammeavtaler med leverandører innen institusjonsbarnevernet, som også ivaretar beredskapshensyn og akuttplasseringer.
5. Stortinget ber regjeringen etablere en helhetlig godkjennings- og registerordning for alle leverandører av barnevernstjenester, med tydelige krav til vandel, åpenhet, sikkerhet og egnethet.
6. Stortinget ber regjeringen etablere et offentlig tilgjengelig register over alle ideelle og private virksomheter innen institusjonsbarnevernet.
7. Stortinget ber regjeringen innføre jevnlige brukerundersøkelser i institusjonsbarnevernet, både i statlige, ideelle og private institusjoner, og offentliggjøre resultatene.
8. Stortinget ber regjeringen sikre at ideelle og private leverandører innen institusjonsbarnevernet tar et større ansvar for utdanning av fagpersoner, slik som praksisplasser og veiledning.
9. Stortinget ber regjeringen avklare organisering av Bufdir og Bufetat innen 1. juli 2027 og legge frem for Stortinget forslag til nødvendige lovendringer og organisatoriske endringer.
10. Stortinget ber regjeringen starte utredning av et felles digitalt system for hele barnevernet, inkludert kommunale, statlige og ideelle/private aktører, innen 1. juli 2027.
11. Stortinget ber regjeringen innføre en plikt til å informere kommunale myndigheter, politi og andre rele-

vante instanser i kommuner/regioner ved etablering av nye barnevernsinstitusjoner/-avdelinger.

12. Stortinget ber regjeringen sikre bedre informasjonsdeling og samarbeid mellom barnevernsinstitusjonene, barnevernsmyndighetene og politiets arbeidslivskriminalitetsarbeid, og sikre bedre lovhjemler for å dele informasjon ved mistanke om arbeidslivskriminalitet og organisert kriminalitet.
13. Stortinget ber regjeringen innføre mer risikobaserte tilsyn innen institusjonsbarnevernet, med flere uanmeldte og stedlige tilsyn.
14. Stortinget ber regjeringen innføre tiltak for mer transparens hos ideelle og private aktører som leverer barnevernstjenester, herunder regnskapsmessig skille.

15. oktober 2026

Tone Wilhelmsen Trøen **Haagen Poppe** **Tage Pettersen** **Mahmoud Farahmand**

Svanemerketrykksak, 2041 0654 Trykk og layout: Stortingets administrasjon